

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopju.

Stajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Dopisi dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
sajdalje do ponedeljka pred izdajo do-
točne številke vpslati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Za inserate uredništvo in upraviteljstvo
ni odgovorno.

Cena oznanil je za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu je cena po-
sebnostno znižana.

Štev. 20.

V Ptuju v nedeljo dne 5. oktobra 1902.

III. letnik.

Volitve za deželni zbor.

Nove volitve za deželni zbor se nam približujejo. Kmetje bodejo volili dne 4., trgi in mesta pa dne 7. novembra; vsi veleposestniki, kateri so kot taki na Štajerskem zaznamovani, pa volijo dne 11. novembra.

Kakor nam je pač vsem znano, volijo volilci v trgih in mestih, potem gori imenovani veleposestniki svoje zastopnike po direktni volilni pravici. To je tako, da volijo volilci teh skupin svoje zastopnike sami. Kmetje pa, in s temi se hočemo najbolj baviti, so primorani voliti prej druge može iz svoje sredine, in ti še le potem volijo na določeni dan poslance. K temu se pokličejo v bližnji trg, oziroma v bližnje mesto.

V kmečkih občinah volijo volilne može vsi tisti, kateri imajo avstrijsko državno pravico, toraj tuji ne. Vsak, kdor hoče voliti, mora imeti tudi v svoji občini volilno pravico. Plačevati mora najmanj deset kron davka. Ta davek se mora plačevati državi. Ženske so od volitve izključene. Ako je katera ženska sama posestnica in hoče svojo volilno pravico izvr-

ševati, mora dati kateremu možkemu v to svrhu pooblastilo. Voliti pa smejo tudi vsi duhovniki, vsi uradniki in vsak, kdor ima ime dohtar.

Da se pa vršijo vse volitve po nekakem redu, mora vsaki občinski predstojnik sestaviti imenik vseh volilcev, ter ga poslati na c. kr. okrajno glavarstvo. Tukaj se pregleda in pošlje občinskim predstojnikom nazaj. Tako se lahko pripeti, da se marsikateri, ki ima pravico voliti, izpusti. Zato se svetuje vsakemu, kateri hoče voliti, da se poprej zato briga ali se je vpisal redno v imenik volilcev ali ne. Ako ne bi hotel občinski predstojnik ustreči želji, pritožiti se je volilcu na c. kr. okrajno glavarstvo. Toraj dragi kmetje, pazite prvič ali ste vpisani v imenik ali ne. Mogoče bi bilo tudi, da se je tudi tak vpisal, ki nima volilne pravice. Tudi proti takemu postopanju se mora odločno nasprotovati, tako da bodejo zares volili samo tisti, kateri imajo pravico voliti. Toraj videli smo kdor sme voliti, videli smo, kako se voli zdaj pa si hočemo malo ogledati

koga bomo volili.

Dragi kmetje! Resni časi se približujejo, treba

Spomini na vojaško službo.

(Dalje.)

Soldačke Eve.

Pravzaprav ni nič čudnega, da se nismo ravnali po Cepinovemu nauku. Kateri pravi mož le neki more izhajati brez ženske? Še celo stari fajmoštri imajo gospodinje, ne pa gospodarje.

Da je ženska zelo potrebna stvar božja, uči nas že krščanski nauk. Naš oče Adam ni mogel sam živeti niti v prelepem rajju (paradižu), kjer je imel dovolj vsega, kar mu je le srce pozelelo; kako pa bi naj potem brez družic životarili v solzni dolini ali v pusti kasarni!

Ko je bil Adam še samec, se mu je od dolgega časa grozno zehalo. Stvarnik se ga je usmilil in mu iz rebra za kratek čas naredil lepo Evo.

Nam vojakom ni lomil nebeški oče reber, da bi iz njih izrezaval ženske, za nas jih je bilo v mestu že popolnoma dosti. Iz vsake oštarije gledala je ta mladimi korenjaki jedna natarica (kelnarica),

jedna kuharica in najmanj jedna dekla. Skozi kuhinjska okna boljših hiš pošiljale so vroče poglede rudečelične deklice, prepasane z lepimi belimi predpasniki, njih mične glavice so pokrivalo snežno-bele peče (havbe). Pred stanovanji manjših obrtnikov in delavcev našli smo premnogo cvetočih mladenk, iz kojih oči je bilo razločno brati: „Te ne zanimam jaz, rožica? Ne pusti me oveneti, marveč vzami me k sebi!“

Ali je to kaj slabega? Gotovo ne! Kakor Bog ni ustvaril Eve zato, da bi se morala sama klatiti po rajju, tako tudi niso njene sedaj živeče hčerke na svetu, da bi počasi odcvetele in postale fihposovske tercijalke. Razun tega so vojaki sami lepi izbrani možje, kaj slabega ne pride v vojašnico. Tudi se večina od njih po dosluženem vojaškem času oženi, vsled česar ni nič posebnega, ako upa najti marsikatero pošteno deklo svojo srečo pri brhkih soldatih.

Deklet imajo vojaki na izbiro. A smola je, da se punce ne dajo kar meni nič tebi nič izbirati, ampak vsaka hoče hitro postati „žena poročena“. Zato

bode zopet odločiti, kdo vas bode zastopal v deželnem zboru!

Ako tako pregleduješ kmet vse zadnje klerikalne časopise, glej jih no, kako so zopet prijazni s teboj. Ta ti piše: bodi naroden, drugi: ne daj se pregovoriti, tretji: bodi — veren, bodi pravi katoličan!

Vsi klerikalni časopisi pa ti pišejo, da bi jih ubogal. — Vidiš no, kam pes tace moli?! Vsi so sedaj s teboj sladki, ker te hočejo pridobiti na svojo stran!

Koga bode te volili?

Pred šestimi leti so bili izvoljeni od slovenskih kmetov v deželni zbor sledeči „kmetje“: Advokat dohtar Jurtela, advokat dohtar Dečko, advokat dohtar Serbec, advokat dohtar Rosina, župnik Lendovšek, župnik Žičkar, profesor Robič in veleposestnik Vošnjak.

Toraj štiri dohtarji, dva župnika, en profesor in en veleposestnik!

Kaj ne, dragi kmet, to so pravi kmečki zastopniki? Samo eden, namreč gospod Vošnjak je veleposestnik, toraj mož, kateri ve kaj trpi kmet. Drugi vsi pa so dohtarji, dohtarji, ki imajo samo tožbe v mislih, župnika, katera bi morala imeti skrb za duše svojih faranov, in en profesor! — Samo eden je, čeprav gosposki — kmet!

In kdo je vsemu temu kriv? Vi kmetje, vi ste temu sami krivi, vi ste si nakopali to vse na vaše glave, vi ste to povzročili, da, vi ste zakrivali s a mi vašo nadlogo. Kmet, kateri voli za svojega zastopnika dohtarja, župnika, profesorja, kmet, kateri izroči svoje pravice ljudem v roke, ki ga pri vsaki tožbi pošteno gulijo, ta kmet je — prosimo ne zamerite nam — ta kmet je brez pameti!

Kaj, ali postane človek še le tedaj pameten, ko je imenovan za dohtarja, za župnika, za profesorja?

se najrajši udajo starim vojakom, ki gredo skoraj na dopust (urlaub) in pa takim, ki imajo upanje dobiti koj po dosluženi vojaških letih dobro službo ali kakšen obrt. Kdor ne more loviti družic s sladkim upanjem na mastno službo, jih pa vabi na svoj lepi in veliki „grunt“, katerega mu hočejo stariši v kratkem prepustiti. Zato v kasarni kar mrgoli bogatih veleposestnikov, škoda je le, da se njihova posestva navadno ne razprostirajo na naši zemlji, marveč visoko nad nami po bledem mescu.

Kakor so bile deklice izbirčne, tako tudi mi nismo bili s vsako zadovoljni. Da bi moralo postati deklica njegova žena, tega sicer ni želel skoraj nobeden. Tudi nismo zahtevali velikih posestev, visokih hiš ter stotakov in tisočakov, ampak brez malo izjem smo bili popolnoma zadovoljni, če so „neveste“ imele žive oči, lepa lica, urne pete in za vsako silo nekaj kronc pripravljeneh ter če so znale dobro kuhati in s pijačo pametno ravnati.

„Vojaki si ja sami kuhajo“, si zdaj misliš, draga bralka. Soldati res ne potrebujejo kuharic, toda v mestu živi veliko imenitnih gospej, ki si nočejo pri

Kmet naj voli — kmeta!!!

nikdar pa dohtarja, župnika, profesorja. Pred šestimi leti so vam vaši dohtarji prej, ko so bili izvoljeni obečevali zvezde z nebes, rekli so, da vam bodo dejo v vsakem oziru pomagali. In kaj se je zgodilo? — Par let so bili v deželnem zboru, potem so se sprli radi narodnosti s zastopniki Srednjega-Gornjega-Štajerja, in potem — no, potem so ostali več kakor tri leta doma! Prirejali so shod na katerih so vam v obličje lagali, a — v deželni zbor pa ni šel nobeden! Kako pa se bode kaj za storilo, ako ostanejo vaši zastopniki doma? Ako bi imeli kmete za vaše zastopnike, no, potem ti poslanci gotovo ne bi bili ostali doma; pa seveda, kmetje — preneumen za poslanca, tako rečejo vsi ti gospodje! Dobro, ako je kmet preneumen za poslanca, zakaj pa ni preneumen za plačilo? Tako si jim dosti pameten dragi kmet, kjer je treba plačati, kjer pa je treba zagovarjati tvoja plačila, kjer bi si lahko olajšal tvoje stališče, tam si tem gospodom — preneumen!

Pa ni res! Gotovo so med vami kmetje, kateri možje, kateri znajo tako dobro govoriti, kakor vsi gospodje, sploh pa ni treba da bi bil poslanec vrsten govornik, treba je samo, da pove, kaj hoče. Da bi vi vedeli, sicer pa itak morda veste, kaj marsikateri dohtar ali župnik pri govoru jecla.

Toraj kmetje, kje je vaš ponos? Ali ni vaš ponos? Vami zares nobednega, kateri bi bil za poslanca?

Klerikalni „Slovenski Gospodar“ piše v svojih prilogah, „Naš Domu“: „V prihodni št. vilki bomo naznanili slovenske kandidate!“

Tako toraj — klerikalno glasilo bode vam naznanilo — vaše kandidate?? Ali veste koga bode naznanili? Mi vam povemo že danes! Naznanili vam bodejo ravno iste kandidate, kateri so bili

ognjišču mazati svojis lepih ročic; tem toraj kuharic vojaške neveste.

Da pokažejo ženinom, kako dobro bodo znale skrbeti za njihove želodce, nosijo jim za poskušanje klobase, pečenko, potico in sploh vse boljše jedi, katere dobavljajo za južino ali večerjo.

Večkrat se tudi zgodi, da gospodov pes ali gospodčina muca ukrade kak boljši prigrizljaj. V mestu pa je „živad“ bolj „manirlih“ nego na kmetih. Zato tatinski kužek ali kradljivi maček skoraj nikoli ne pojje ukradenih jedi; pes in mačka samo „uzmita“ kuharica pa da vzete reči svojemu ubogemu soldatu, ki mora dan za dnevom grizti trdi komis in suho govedino.

Vojaki tudi niso vinski kupci, da bi morali imeti ženske, ki se razumejo na kletarstvo. Takih res ne rabijo, za njih je dosti, ako imajo toliko pameti, da spoznajo, kako krvavo potrebuje vojak po težkih vojnih požirek dobrega vinca ali kupico hladnega piva. Hvala Bogu, po svetu je še zmira dovolj usmiljenih ljudi.

Dobrosrčnim deklicam, ki so vedele, da je žep

sedaj vaši zastopniki! Dohtar Jurtela se je že sam naznanil! Drugi pa bodéjo zopet: dohtar Dečko, dohtar Ser nec (sicer pa že ima dohtar Ser nec malone 1 milijon „svojih“ žuljev v posojilnici shranjenih, toraj je mogoče, da mu ni več za poslanstvo), dohtar Rosina, župnik Lendovšek, župnik Žičkar, profesor Robič. Za gospoda Vošnjaka ne vemo, ker on je kakor povedano veleposestnik, mogoče pa, da nastopi za njega velevezasluženi gospod urednik „Fihposa“ častiti gosp. Koročec sam za kandidata! Lendovšek je že tudi dosti debel, toraj mislimo, da se tudi ne bode dal prisiliti za poslanca. Čisto gotovo pa je, da bodejo postavili klerikalci tudi kakega kmeta za kandidata, ta kmet pa bode seveda grozni klerikalec in samo radi tega postavljen, da bi vas zmotili. Znabiti bode celo klerikalni kmet Rošker kandidiral.

No, bodedo videli!

Dragi kmetje, kaj — ali se ti gospodje ne sramujejo zdaj zopet stopiti pred vas? Ali jih ni sram, da Vam zdaj lažejo ti „kmečki“ poslanci, da hočejo iti v zbornico, samo ako jih bodede zopet volili? Več ko tri leta niso bili v Gracu, vseh šest let niso ničesar storili, zdaj, ko bi bili radi zopet zvoljeni, zdaj pa bodejo rekli: „Ljubi, ljubi kmet, le voli nas zopet, zdaj, ja zdaj smo si premislili, zdaj pa gremo gotovo v Gradec, zdaj bodedo vse za tebe storili, vse čisto kaj želiš, mi ti bodedo pomagali, mi smo Slovenci, mi smo kmečki prijatelji, nič ne škoduje, ako smo zares sami dohtarji in župniki, profesorji, mi smo za tvoj blagor vneti, navdušeni — ljubi, ljubi kmet — voli nas zopet!“ —

A „Štajerc“ pa — dragi kmet, kaj ti kliče „Štajerc“?

Kmetje! naznanite s a m i „Štajercu“, katere može hočeti imeti za svoje poslance, in „Štajerc“ bode storil vse, kar je v njegovi moči, da bodejo na Spod-

napajati delo krščanskega usmiljenja, smo pravili usmiljene sestre. Po poklicu so natarice. Kot „krščanske“ služabnice ne delajo svojim gospodarjem nikake škode; one po dnevi gospodom malo bolj „nobel“ natakajo in tako se do večera toliko prihrani, da dobi izmučeni vojak nekaj požirkov zastonj.

Prave „sorte“ vojak pa ne bode nikoli rekel: „To je moja nevesta“; za te vrste žensk ima posebno imena, ki natanko kažejo njihovo vrednost in imenitnost. Bogate neveste imenuje „zlate žubice“. Tistim, ki mu razun jedi in pijače dajejo še kakšnih kakšno kronco, pravi „srček sreberni“. One, ki ga razveseljujejo samo z boljšo hrano in pijačo, imajo za „usmiljene sestre“. A skope ljubice, katere ne izpustijo iz rok „ne dnarca in ne blaga“ in katere ne bodejo z vojaki le na sprehod (špacir) hoditi, so „sol-“ „ške preklje (palice)“.

Vsakemu izmed bralcev je gotovo dobra jed bliša od navadne palice; par svetlih kron ima slehern kmeten človek rajši, ko slano klobaso in za mošnjo bi še norec prej prejel, nego za skledico srebra. Zato pa ne gledajte preveč debelo, ako vam

njem Štajerskem zvoljeni za kmečke poslance možje, katere ste si vi sami izbrali!

Mi vas toraj prosimo v lastno vašo korist, povejte koga hočete imeti, potem bodedo videli, ali že bode enkrat konec dohtarskega in farskega poslanstva, ker smo popolnoma prepričani, da nam ne bodede naznanili nobednega dohtarja, nobednega župnika, nobednega profesorja! Le pogum, korajžo, dragi kmetje, puška se ne sme vreči tako hitro v koruzo! Pišite nam koga hočete in vse se bode dalo doseči!

**Naj dohtarji svoje tožbe kovajo,
Naj župnik za kmečke duše skrbi,
Da kmetom pa boljše postave se dajo,
Za to pa naj kmetje skrbijo — sami!
Kdor hoče po stari navadi živeti,
Naj voli si župnika, dohtarja spet,
A kateri za boljšo bodočnost so vneti,
Za te kot poslanec naj voli se — kmet!!!**

Našim kmetom.

Dalje.

Ne smete mi zameriti, da danes pišem nekaj političnega, pa veste, je že tak, ako človek vidi, da se kmet povsodi goljufa, potem mu vendar jeza skipi.

Zadnjič sem bral klerikalni časopis — nekdanji je bil liberalen — po imenu „Domovina“, in ta časopis piše, da je v Celju „skupaj stopil“ ožji odsek štajarskih zaupnih mož že 12. septembra, da bi se posvetovali o pripravah za volitve.

Bral pa sem tudi „Narod“ in tam piše tudi neki zaupni mož iz Celja dne 23. septembra 1902: „Nam zaupnim možem ni nič znano o kakem ožjem odseku, ker takega nikdar izvolili nismo, pač pa smo videli dne 12. t. m. strašiti krog „Narodnega

povem, da vojaška ljubezen ni posebno trdna, da se trudi vsak vojak, dobiti „zlato ribico“ ali vsaj „srebernega srčka“ in da imajo navihani soldati kar po dve ali pa celo po tri ne-vest, kakor nam pravi narodna pesem:

„Prva je kuharica,
Druga je kelnerca,
Tretja je ljubica
Moj'ga srca.

Prva mi jesti da,
Druga mi piti da,
Tretja bo z mano
Šla pred oltar.“

Tudi ni nič čudnega, če se vojaki dandanes ravna po ne posebno poštenih besedah, s katerimi so v dobrih starih časih poročali rokovnjaški (roparski) glavarji svoje podložnike:

„In nomine patre
Vzemi jo na kvatre,
Če boljšo dobiš,
Pa to zapustiš!“